Rudolf Nuriejew (17 marca 1938 k. Irkucka - 6 stycznia 1993 w Levallois-Perret)

Ten baletmistrz urodzony gdzieś w drodze,

w pociągu transsyberyjskim, niebożę,

tańczył jak szatan,

jak tylko Tatar,

potomek wojowników, tańczyć może.

(ebs)

Rudolf Nuriejew - jeden z najsłynniejszych tancerzy baletowych XX wieku, jego kariera była niezwykle dynamiczna, nie ograniczał się do jednej formy wyrazu artystycznego, jego kreacje były zawsze wyrazem jego silnego indywidualizmu i wielkiego talentu. Opublikował dwie biografie.

https://www.youtube.com/watch?v=9aqZgyQQ3T8

Urodził się 17 marca 1938 w pociągu Kolei Transsyberyjskiej w pobliżu Irkucka jako Rudolf Xämit ulı Nuriev. Jego rodzice byli Tatarami, mieszkali początkowo w Moskwie, później w Ufie, stolicy Baszkirii.

Jego pasja nie spotkała się z aprobatą ojca i dlatego swoje pierwsze lekcje pobierał w tajemnicy. W 1955, w wieku 17 lat, Nuriejew rozpoczął naukę w Leningradzkiej Szkole Choreograficznej imienia Kirowa. W tym czasie często występował w zespołach folklorystycznych. Później przeniósł się do Moskwy. Dalsze kroki w drodze do sławy młody uczeń stawiał w moskiewskiej szkole przy Teatrze Bolszoj. Mimo wielkiego zapału i charyzmy, Nuriejew nie poradził sobie w stolicy. Główną przyczyną jego niepowodzeń była trudna sytuacja finansowa. Dlatego też postanowił powrócić do leningradzkiej szkoły baletowej. Tam przez trzy lata kształcił się pod okiem legendarnego mistrza Aleksandra Puszkina.

Ambitny artysta zachwycał publiczność na występach w ogólnokrajowym konkursie w stolicy jak i w przedstawieniu dyplomowym w swojej szkole, po którym objął stanowisko solisty w Teatrze im. Kirowa. Podczas trzyletnich występów w balecie wykonywał *pas de quartre* z baletu Raymonda, *pas de deux* ze "Śpiącej Królewny", *pas de trois* z baletu "Jezioro Łabędzie". Występował również w klasycznych przedstawieniach, jak: "Don Kichot", "Dziadek do orzechów", "Giselle".

Podczas swoich występów w Teatrze Kirowa, Nuriejew przejawiał predyspozycje do tworzenia własnych interpretacji

i inwencji twórczej. Ze względu na olbrzymią popularność, jego życie osobiste jak i działalność artystyczna znalazły się w kręgu zainteresowań radzieckich służb bezpieczeństwa KGB. Mimo to w 1961 Nuriejew otrzymał szansę wystąpienia przed francuską widownią. Podczas pobytu w Paryżu agenci KGB postawili mu zarzuty zbyt intensywnych kontaktów z artystami francuskimi. W związku z tym nie zezwolono mu na wyjazd z grupą baletową do Londynu, lecz nakazano mu powrót do ZSRR. Nuriejew przeciwstawił się tej decyzji i 16 czerwca 1961 na lotnisku Le Bourget w Paryżu zwrócił się z prośbą do rządu francuskiego o udzielenie mu azylu politycznego.

Po tym przełomowym kroku, artysta otrzymał angaż w *International Ballet*. Duże znaczenie w karierze Nuriejewa odegrała Margot Fonteyn, z którą stworzył liczne duety.

https://www.youtube.com/watch?v=cyrLJ1Hh8BI

Ich występy zachwycały publiczność tym razem spoza obszaru Związku Radzieckiego.

https://www.youtube.com/watch?v=TrODO0RfEtM

Niezapomniane kreacje tworzył też wraz z innymi wielkimi primabalerinami: Sylvie Guillem, Lynn Seymour, Evą Evdokimovą, Carlą Fracci, Marcią Haydee, czy Natalią Markarowa i Karen Kain. Głośną kreacją był duet męski o silnej wymowie homoerotycznej z Christopherem Gable w 1964 w "*Images of Love*" MacMillana. Od tego momentu jego kariera nabrała tempa, występował w takich przedstawieniach jak "Bajadera" i "Raymonda" dla Royal Ballet.

W 1964 można było go podziwiać w Wiedniu w partiach z "Jeziora Łabędziego". Artysta pracował też dla Baletu Królewskiego w Szwecji. Jego działalność artystyczna obejmowała także film. W 1972 wystąpił w filmie pt. "Jestem tancerzem" i w "Don Kichocie", którego był też producentem.

https://www.youtube.com/watch?v=AjkmX21VYeU

Jako aktor występował również w 1976, kiedy to otrzymał główną rolę w filmie Kena Russella "Valentino".

https://www.youtube.com/watch?v=fnLXaeHk6gM

Zagrał także u boku Nastassji Kinski w filmie "Odsłona" ("*Exposed*") z 1983.

https://www.youtube.com/watch?v=qm43GWUCq3w

W 1986, kiedy był kierownikiem artystycznym Baletu Opery Paryskiej, doszło do silnego konfliktu między Bejartem a Nuriejewem. Opera Paryska udzieliła wówczas Nuriejewowi pełnego poparcia. Niestety, ten 'sukces profesjonalny' przyszedł w czasie poważnego kryzysu w prywatnym życiu artysty. Kilka dni później, w szpitalu w Toronto (1 kwietnia 1986) zmarł Eric Bruhn, wielki tancerz baletu duńskiego. Bruhn był największą miłością życia Nuriejewa i jego wieloletnim partnerem.

https://www.youtube.com/watch?v=slUB6JScHb0

W latach 90. w wyniku zaawansowanej choroby (w 1984 wykryto w jego organizmie wirusa HIV), Nuriejew musiał ograniczyć swoje występy. Zimą 1992 artysta zaprezentował się po raz ostatni w pożegnalnych kreacjach w "Śpiącej królewnie", oraz widowisku tanecznym "Christoforo" w Budapeszcie.

https://www.youtube.com/watch?v=3_OIzYrj5z8

6 stycznia 1993 w przeddzień prawosławnego Bożego Narodzenia, Rudolf Nuriejew zmarł w szpitalu Notre Dame du Perpétuel Secours w Levallois-Perret. Pochowany jest na największym rosyjskim cmentarzu we Europie w Sainte-Geneviève-des-Bois pod Paryżem.

2016 - "Rudolf Nuriejew. Wyspa jego marzeń" ("*Рудольф Нуреев. Остров его мечты*"), film dokumentalny w reżyserii Jewgenii Tirdatowej.

Jan Stanisław Witkiewicz: "Rudof Nuriejew - tancerz doskonały":

"*Umierał w potwornych bólach. Każdy skrawek materiału na jego ciele przysparzał mu ogromnych cierpień. Leżał nagi, przykryty jedwabiem lub kaszmirem. Nic nie przynosiło ulgi. Ciało przestało reagować na lekarstwa. Każda zwiększona dawka mogła go zabić. Więc cierpiał niewyobrażalne męki. Ale nie skarżył się. Przez cały czas, aż do śmierci, nie użalał się nad sobą, nie zadawał pytania: dlaczego ja? I cały czas wierzył, że naukowcy znajdą Środek na zwalczenie tej choroby i że go uratują. Cierpliwie czekał, jak cierpliwie znosił wszystkie oznaki szybko postępującej choroby.*"

"Kiedy umierał, był człowiekiem bardzo bogatym. Pozostawił ranczo w stanie Wirginia w USA, willę nad brzegiem oceanu w Saint-Barthelemy* na Karaibach, pełny antyków siedmiopokojowy apartament w słynnym budynku *The Dakota* w Nowym Jorku, olbrzymi apartament w Paryżu, zapełniony wspaniałymi antykami, i wyspę koło Neapolu. Jego majątek szacowano na około czterdziestu milionów dolarów. Najwięcej w spadku dostała założona przez niego fundacja dla wspierania młodych tancerzy i bliżej nieokreślonego celu "badań naukowych i medycznych". /.../ Trochę też zapisał najbliższym krewnym, którzy jednak testament zaskarżyli i otrzymali o wiele więcej, aniżeli Nurejew tego chciał. Zresztą o krewnych, którzy z upływem lat - przynajmniej niektórzy - mogli wyjechać z Rosji,

wyrażał się nie najlepiej. Pomagał im, ale - jak sam mówił - tylko na tyle, aby nie umarli z głodu i byli zmuszeni do podjęcia pracy."

https://www.youtube.com/watch?v=iFXgou31qHw&t=24s